

Lezing 1

Uw trouw is groot

Gods Woord over trouw

De eerste lezing van het jaarthema met de titel 'Uw trouw is groot' (Klaagl. 3:23b) gaat over wat de Bijbel zegt over trouw. Het is de eerste van twee oriënterende lezingen, waarin we stil hopen te staan bij de vraag wat er in de Bijbel met het woord 'trouw' wordt bedoeld. Voordat we in de rest van het jaar ingaan op allerlei aspecten van trouw, is het belangrijk te weten welke plek het thema 'trouw' in de Bijbel heeft, en waarom dit zo'n belangrijk onderwerp is.

Voor deze lezing hebben we dr. P. de Vries VDM uitgenodigd, hij zal op 10 september 2020 *Deo Volente* zijn lezing voor ons uitspreken.

Aan de *lector* zijn de volgende vragen gesteld:

1. Wat wordt er in de Bijbel bedoeld met Gods trouw?
2. Welke plaats heeft het begrip trouw in de Bijbel?
3. Wat is de relatie tussen de Bijbelse begrippen geloof en trouw?

In Psalm 89 wordt meerdere keren gesproken over de trouw van God. Arie bespreekt dit in zijn voorbereidingsartikel en laat zien hoe de inhoud van deze psalm in het Nieuwe Testament vervuld is.

Lof op Gods trouw

De trouw van God in Psalm 88 en 89

Voordat we verder nadenken over ons jaarthema 'trouw', zullen we in de eerste lezing focussen op de manier waarop God Zelf over het begrip spreekt. In dit voorbereidingsartikel zal ik in het bijzonder ingaan op Psalm 89, waar het Hebreeuwse woord voor trouw, emunah, precies zeven keer voorkomt. Ik zal ook lijnen trekken tussen Psalm 89 en het Nieuwe Testament. Alvorens dit artikel te lezen, wil ik de lezer aanraden de Psalm 88 en 89 door te nemen.

Tekst: Arie Trouwborst

Psalm 88 en 89 zijn de elfde en twaalfde van dertien psalmen die worden betiteld als een 'onderwijzing', en daarmee vormen deze psalmen het slot van het derde deel van de psalmen.¹ Beide zijn geschreven Ezrachiëten, respectievelijk Heman en Ethan. In 1 Koningen 4 vers 31 worden beiden waarschijnlijk in een adem genoemd als zeer wijze mensen. Hun psalmen kunnen in respectievelijk drie en vijf delen verdeeld worden door het woordje 'sela':

- A. 88:1-8. *sela*
- B. 88:9-11. *sela*
- C. 88:12-19.
- D. 89:1-5. *sela*
- E. 89:6-38. *sela*
- A. 89:39-46. *sela*
- B. 89:47-49. *sela*
- C. 89:50-53.

Goedertierenheid en trouw

Twee woorden die in deze psalmen centraal staan zijn 'goedertierenheid', *chesed*, en 'trouw', *emunah*. Zoals in meer psalmen (Ps. 36, 40, 92, 98, 100) staan deze begrippen in nauw verband. Beide komen in totaal acht keer voor, waarvan vijf keer parallel. In de delen C komen *chesed* en *emunah* eenmaal parallel voor (Ps. 88:12 en 89:50), terwijl ze in deel D tweemaal parallel worden genoemd

(Ps. 89:2 en 3). In deel E worden beide begrippen tweemaal naast elkaar (Ps. 89:25 en 34) en even zo vaak los (Resp. Ps. 89:15 en 29, en Ps. 89:6 en 9) genoemd, terwijl ze in de delen A en B juist niet voorkomen. In de Statenvertaling wordt twee keer vertaald met 'waarheid', vijf keer met 'getrouwheid' en één keer met 'trouw'. Omdat de HSV consequent met 'trouw' vertaalt, zal ik in dit artikel deze vertaling gebruiken.

Met de eerste woorden van psalm 89 maakt Ethan meteen zijn doel duidelijk: "Ik zal de blijken van goedertierenheid van de HEERE eeuwig bezingen, van generatie op generatie Uw trouw met mijn mond bekendmaken." (vers 2).

Het is duidelijk dat Gods goedertierenheid en trouw voor Ethan tot grote vreugde zijn. In de rest van het eerste gedeelte maakt hij duidelijk waar deze eigenschappen van God uit blijken: "Want ik heb gezegd: Uw goedertierenheid zal voor eeuwig gebouwd worden; Uw trouw hebt U vast doen staan in de hemel zelf. Ik heb – sprak U – een verbond gesloten met Mijn uitverkorene, Ik heb Mijn dienaar David gezworen: Ik zal uw nakomelingen tot in eeuwigheid stand doen houden, uw troon bouwen van generatie op generatie. Sela," (Ps. 89:3-5). God bewijst Zijn goedertierenheid en trouw in Zijn verbond met David. Hiermee grijpt Ethan terug op de woorden van Nathan die hij spreekt als het in Davids hart is om een huis voor God te bouwen: Wanneer uw dagen voorbij zijn en u met uw vaderen ontslapen bent, zal Ik uw nakomeling na u, die uit uw lichaam voortkomt, doen opstaan en Ik zal zijn koningschap bevestigen (...) en Ik zal de troon van zijn koningschap voor eeuwig bevestigen. (...) Mijn goedertierenheid zal van hem niet wijken." (2 Sam. 7:12-16).

¹ Zie het voorbereidingsartikel voor lezing 3.

In Zijn verbond met David belooft God dus het koningschap van Davids nageslacht voor eeuwig te bevestigen. Dit blijkt ook uit het vervolg van de psalm: “Ik zal Mijn goedertierenheid tegenover hem voor eeuwig houden, aan Mijn verbond met hem trouw blijven [Hier de werkwoordsvorm van *emunab: aman*, AT]. Ik zal zijn nageslacht voor eeuwig laten bestaan en zijn troon als de dagen van de hemel.” (Ps. 89:29-30). God belooft trouw te blijven aan dit verbond, zelfs als Davids kinderen God verlaten: “Als zijn kinderen Mijn wet verlaten en in Mijn bepalingen niet gaan, (...) Mijn goedertierenheid zal Ik bij hem niet wegnemen en in Mijn trouw niet falen” (Ps. 89:31-34). Uit het slot van de delen D en E blijkt zelfs dat God Zijn trouw tegenover David bij niets minder dan Zijn eigen heiligheid gezworen heeft.

De ontredde van Heman en Ethan

Bij het lezen van Psalm 89 zal de grote tegenstelling tussen de delen voor en vanaf vers 39 ongetwijfeld zijn opgevallen. Groter kan het contrast tussen het slot van deel E en de delen A bijna niet zijn. Plotseling zijn Gods goedertierenheid en trouw verdwenen en slaat de toon volledig om. We weten niet met zekerheid wanneer Ethan en Heman geleefd hebben, mogelijk in een tijd waarin het koningshuis van David in verval was geraakt. Mogelijk zagen ze door het geloof verder, maar hier zal ik later op terugkomen. De gedeelten A tot en met C beginnen met een uiting van groot ongenoegen en vertwijfeling over Gods weg:

“Maar Ú hebt hem verstoten en verworpen, U bent verbolgen geworden op Uw gezalfde. U hebt het verbond met Uw dienaar tenietgedaan.” (Ps. 89:39-40)

“O ENE, God die mij kan redden, een dag lang schreeuwde ik, bij nacht nog stond ik tegenover U!” (Ps. 88:2, NV).

Van het verbond lijkt niets meer over te zijn. Aan het begin van de delen C balt de vertwijfeling van Heman en Ethan zich

samen in de grote vraag waar Gods goedertierenheid en trouw gebleven zijn:

“Heere, waar zijn Uw vroegere blijken van goedertierenheid? U hebt ze David gezworen bij Uw trouw!” (Ps. 89:50).

“Zou er van Uw goedertierenheid in het graf verteld worden, van Uw trouw in het verderf?” (Ps. 88:12).

Zoals uit de vraag in Psalm 88 al blijkt, concentreert de ontredde van de psalmdichters zich in beide psalmen rondom het raadsel van de dood. Wat komt er van Gods goedertierenheid terecht als Zijn gezalfde niet meer opstaat uit de strijd (89:44), en er helemaal niemand aan de greep van het graf lijkt te kunnen ontsnappen (89:49)? Daar is toch helemaal niemand meer die zou kunnen vertellen van Gods trouw? Toch eindigt het derde boek van de psalmen wonderlijk genoeg in, “De HEERE zij geloofd. Amen, ja, amen!” (Ps. 89:53).

De Zoon van David

Wat moeten we van deze psalmen maken? Wat is de reden dat Ethan in een toestand van totale verbijstering over Gods weg eindigt in een lofprijzing? Waar is Gods trouw in een wereld die beheerst wordt door de dood? Wie is de man die God tot een eerstgeboren zoon maakt en tot de allerhoogste boven de koningen van de aarde (89:28)? Met behulp van het Nieuwe Testament wil ik op zoek naar een antwoord op die vragen. Door een aantal passages hieruit zal ik laten zien dat deze hele psalm getuigt van de grote Zoon van David, die zelfs op het raadsel van de dood een antwoord bracht.

We zien dit al bij de aankondiging van Zijn geboorte door de engel: “Hij zal groot zijn en de Zoon van de Allerhoogste genoemd worden, en God, de Heere, zal Hem de troon van Zijn vader David geven en Hij zal over het huis van Jakob Koning zijn tot in eeuwigheid en aan Zijn Koninkrijk zal geen einde komen.” (Luk. 1:32).

God had beloofd dat Davids nageslacht voor eeuwig zou blijven en dat deze koning door God Zijn Zoon genoemd zou worden. Nadat het Joodse volk eeuwenlang naar deze koning had uitgekeken, verwezenlijkt God Zijn verbond met de komst van Jezus Christus in het vlees. Met de diepe overtuiging dat de Schriften van Israël spreken over Jezus Christus, beroepen ook de apostelen zich keer op keer op de psalmen. Psalm 89 wordt daarbij zeker niet overgeslagen. Paulus laat in Antiochië zien dat Jezus de vervulling is van de belofte: “En nadat Hij hem [Saul, AT] had afgezet, verwekte Hij David voor hen tot koning; Hij gaf ook getuigenis van hem met de woorden: Ik heb David, de zoon van Isaï, gevonden [geciteerd uit Ps. 89:21, AT], een man naar Mijn hart, die alles zal doen wat Ik wil. Uit zijn nageslacht heeft God voor Israël, volgens de belofte, de Zaligmaker Jezus doen voortkomen.” (Hand. 13:22-23).

Ook in de brief aan de Hebreëen en in de Openbaring worden passages uit Psalm 89 op Christus toegepast:

“Hij [de Zoon, AT] is zoveel meer geworden dan de engelen als de Naam die Hij als erfdeel ontvangen heeft, voortreffelijker is dan die van hen. Want tegen wie van de engelen heeft God ooit gezegd: (...) Ik zal voor Hem tot een Vader zijn, en Hij zal voor Mij tot een Zoon zijn?” (Hebr. 1:4-5, geciteerd uit 2 Sam. 7:14 en Ps. 89:27).

“Genade zij u en vrede, van (...) Jezus Christus, Die de getrouwe Getuige is, de Eerstgeborene uit de doden en de Vorst van de koningen der aarde.” (Openb. 1:4-5, geciteerd uit Ps. 89:38 en 28).

De Man over wie Ethan schrijft is dus Jezus Christus, Gods Zoon. Op Hem zijn de delen D en E van toepassing maar ook de delen A, B en C. Zijn troon zou op aarde worden neergestoten en de dagen van Zijn jeugd verkort (Ps. 89:45-46). Hij wist wat er met Hem zou gaan gebeuren toen Hij uitriep, “Mijn ziel is verbijsterd, wat moet ik zeggen? Vader, redt mij.” (Joh. 12:27, uit Ps. 6:4, NV). Voor de lijdende Knecht gold: “Ik word

gerekend tot hen die in de kuil neerdalen, ik ben geworden als een man zonder kracht.” (Ps. 88:5). Door het geloof zagen Heman en Ethan de Messias door God verlaten aan het kruis en vervolgens in het graf. Hoe begrijpelijk is hun ontsteltenis: “Heere, waar zijn Uw vroegere blijken van goedertierenheid? U hebt ze David gezworen bij Uw trouw!” (Ps. 89:50). De Zaligmaker van de wereld, de Koning die zou zitten op Davids troon, werd door God verstoten en verworpen. Degene van Wie God had beloofd dat Hij altijd zou blijven, moest de dood zien. Ook voor de menigte onder Jezus’ gehoor was dit een onoverkomelijke paradox: “Jezus antwoordde en zei: (...) En Ik, als Ik van de aarde verhoogd ben, zal allen naar Mij toe trekken. En dit zei Hij om aan te duiden welke dood Hij zou sterven. De menigte antwoordde Hem: Wij hebben uit de wet gehoord dat de Christus tot in eeuwigheid blijft [Ps. 89:37, ook in Johannes 10 vers 35 wordt er een psalm aangeduid met ‘de wet’, AT]. En hoe kunt U dan zeggen dat de Zoon des mensen verhoogd moet worden? Wie is die Zoon des mensen?” (Joh. 12:30-34).

Het antwoord gaf de Heere Zelf, maar ook Zijn dienaar Paulus aan de Joden in Antiochië: “En wij verkondigen u de belofte die aan de vaders gedaan is, namelijk dat God die vervuld heeft aan ons, hun kinderen, door Jezus te verwekken, (...) en dat Hij Hem uit de doden heeft doen opstaan om niet meer tot ontbinding terug te keren, heeft Hij *ἔϑ* [cursivering AT] gezegd: Ik zal u de weldaden van David geven, die betrouwbaar zijn.” (Hand. 13:32-34). ‘Weldaden’, *hosia*, is een Griekse vertaling van *chesed*, Gods betrouwbare goedertierenheden dus. Daarmee refereert Paulus expliciet naar Psalm 89 (en Jesaja 55) en geeft hij een bevestigend antwoord op de vraag van Heman. “Zou U wonderen doen aan de doden? Of zouden gestorvenen opstaan en U loven?” (Ps. 88:11). Het Evangelie, de kracht van God tot zaligheid, is dat Hij trouw is aan Zijn verbond door Zijn Zoon, Jezus Christus, op te wekken uit de dood! Hij is de Dode aan wie God wonderen deed en de Gestorvene die opstond om God te loven. Hij is Degene

die Zijn ziel bevrijdde uit de greep van het graf en de Hoop van iedereen die met dezelfde vragen worstelt als Heman en Ethan. Ik heb in dit artikel laten zien dat Gods trouw door de dood heen gaat naar de opstanding. Door de opstanding van Jezus Christus uit de dood zal Gods goedertierenheid eeuwig worden bezongen en Zijn trouw nog altijd van geslacht op geslacht worden bekendgemaakt.

